

Socialne samoprevare in strategije samooviranja

Vaje iz predmeta socialne interakcije

SOCIALNA RESNIČNOST: konstrukcija

SOCIALNA PERCEPCIJA

Predelava informacij iz socialnega okolja; zaznavanje drugih oseb, socialnih situacij ali nas samih (samozaznavanje).

Pri socialni percepciji nas vodijo tri domneve: **domneva o intencionalnosti delovanja drugih**, pri kateri sklepamo, da ima aktivnost drugega vedno nek namen in ga presojava glede na našo presojo njegovih aktivnosti (če mi ni všeč, kar oseba dela, mi posledično tudi ta oseba ni všeč); **domneva o racionalnosti drugega**, pri kateri domnevamo, da je oseba pri svojih dejanjih in mišljenju konsistentna; **domneva o usklajenosti podatkov in predstav**, pri kateri gre za željo po usklajevanju podatkov in postavljanju uravnoteženih predstav .

SOCIALNA KOGNICIJA

Proces presojanja, ocenjevanja drugih ljudi, nas samih in socialnega sveta okrog nas na osnovi znanja, ki smo si ga pridobili.

Socialna kognicija je širša in bolj kompleksna kot kognicija na splošno, ker:

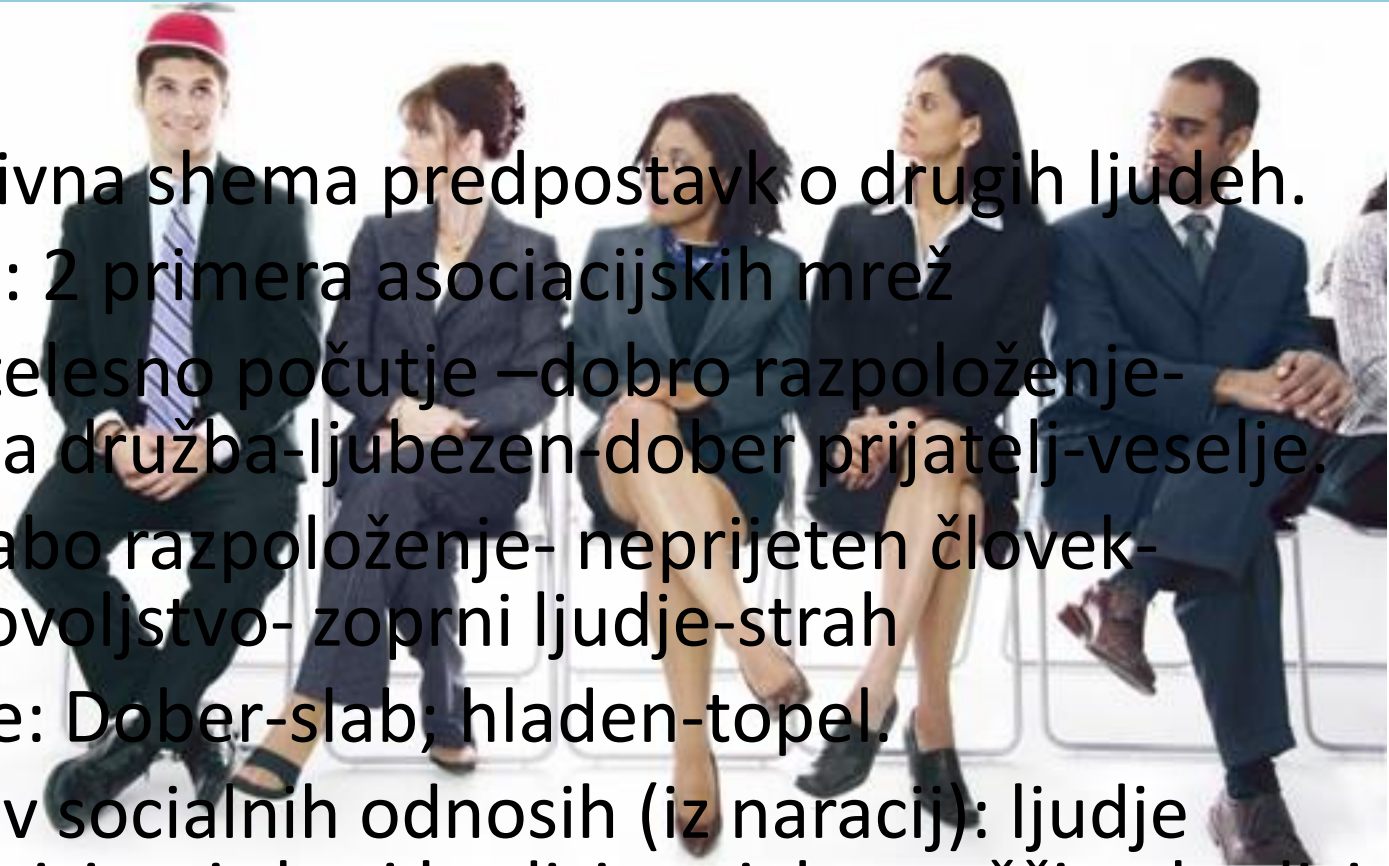
- Vsebuje informacije o socialnem okolju, ki je bolj kompleksno kot fizično;
- Ker so procesi socialne kognicije bistveno odvisni od prevladujočih kognicij v socialnem okolju;
- Ker je soc. kognicija vrednostno nabita, vpletena v vrednotenje odnosov med človekom in socialnim kontekstom (glej Ule, 2009).

Implicitne teorije osebnosti

- Kognitivna shema predpostavk o drugih ljudeh.
- M. Ule: 2 primera asociacijskih mrež
 - Dobro telesno počutje –dobro razpoloženje-prijetna družba-ljubezen-dober prijatelj-veselje.
 - Jeza- slabo razpoloženje- neprijeten človek- nezadovoljstvo- zoprni ljudje-strah

Raziskave: Dober-slab; hladen-topel.

Kaj šteje v socialnih odnosih (iz naracij): Ljudje kategorizirani skozi bodisi socialne veščine bodisi (pripisane jim) intelektualne sposobnosti.

SOCIALNA ATRIBUCIJA

- Atribucijo in samoatribucija= pripisovanje vzrokov in odgovornosti za vedenje/dejanje.
- Del socialne kognicije.

"A locus of control orientation is a belief about whether the outcomes of our actions are contingent on what we do (internal control orientation) or on events outside our personal control (external control orientation)." (Zimbardo, 1985, p. 275)

- Razlike v: fokusu, zaznavnem središču; v vrstah in izvoru informacij; v motivaciji.
- Temeljno vprašanje: *v kolikšni meri je neko vedenje oz. dejanje odgovornost posameznika oz. posledica zunanjih okoliščin* – npr. **Heiderjeva vzročna teorija atribucije** (zunanji ali notranji dejavniki): ljudje smo vzročni izvajalci dejanj, pripisujemo pa na podlagi ocene vzročnega deleža subjekta in zunanjih okoliščin.

Akter/opazovalec

- **1. osnovna napaka pripisovanja/ atribucije:** Vedenje drugih ljudi (zlasti nam nepomembnih) si razložimo kot posledico njihovih osebnostnih lastnosti (namesto npr. posledice spleta zunanjih okoliščin), ko gre za nas same ali ljudi, ki so nam blizu, pa vzroke za (negativno) vedenje/dejanje pripišemo spletu zunanjih okoliščin; medtem ko je bolj verjetno, da vzroke za pozitivno dejanje pripišemo sebi (svojim lastnostim).
- **2. osnovna napaka atribucije:** situacijsko pripisovanje, ko bi morali (mi) prevzeti odgovornost.
- Pri atribuciji je na delu tudi **implicitna teorija osebnosti** – kognitivna shema predpostavk o drugem, na podlagi katere pripišemo ali ne pripišemo razloge nekemu njegovemu dejanju/vedenju (npr. »Mojo mačko je gotovo brcnil tisti neprijazni sosed, ne pa moj nečak.«) ali pa obratno – ko drugemu osebnostne lastnosti pripišemo na podlagi nekih omejenih informacij o njegovem vedenju (npr: »Nečak je brcnil mačko, ker je zloben.«)
- **Vpliv na oblikovanje stereotipov in predsodkov:** atribucija se odvija/dogaja tudi skupinsko – glede na skupine s katerimi se identificiramo. *Mi* smo 'žrtve okoliščin', *oni* pa 'taki' so (zlobni, neumni, neuravnovešeni, nasilni ...)
- <https://www.youtube.com/watch?v=7P0iP2Zm6a4>
- Vprašalnik o stilu atribucije: <https://testyourself.psychtests.com/testid/2109>

Samoatribucija: naučena nemoč

Model naučene nemoči: pripisovanje kot faktor napovedovanja depresivnosti (Abramson et al., 1978).

Depresija – izkušnja negativnih dogodkov nad katerimi nimamo kontrole
Narava depresije je v povezavi s stilom pripisovanja, interpretiranja teh dogodkov.

Če so negativi dogodki interpretirani s pomočjo t.i. notranje /dispozicijske atribucije, so vezani na osebo, lahko to vodi k izgubi samospoštovanja; za razliko od zunanje/situacijske atribucije.

Še nadaljnje, če se negativni dogodki povezujejo stabilnim, splošnim, notranjim faktorjem – naučena nemoč (za razliko od zunanjih, specifičnih, nestabilnih).

Pripisovanje negativnih dogodkov, nad katerimi nimamo kontrole, notranjim (dispozicijskim), stabilnim in splošnim faktorjem – vodi k depresivnosti.

Samoizpolnjujoče se napovedi/ prerokbe

Stopnja zaznane kontrole

"A locus of control orientation is a belief about whether the outcomes of our actions are contingent on what we do (internal control orientation) or on events outside our personal control (external control orientation)."

(Zimbardo, 1985, str. 275)

Stopnja zaznane kontrole

VRŠILEC (AKTER)		LOKUS KONTROLE	
		NOTRANJI	ZUNANJI
JAZ	Uspelo		
	Ni uspelo		
NEKDO DRUG	Uspelo		
	Ni uspelo		

- <https://implicit.harvard.edu/implicit/selectatest.html>

Opis:

The Implicit Association Test (IAT) measures attitudes and beliefs that people may be unwilling or unable to report. The IAT may be especially interesting if it shows that you have an implicit attitude that you did not know about. For example, you may believe that women and men should be equally associated with science, but your automatic associations could show that you (like many others) associate men with science more than you associate women with science.